

Af Per Nellesmann

Vandre- og ledeblokke

En væsentlig del af bonusoplevelserne ved at være øjenkonsulent i Grønland er at fornemme landets ufattelige størrelse og se landets skønhed.

Under redigering af fotos fra en fritidssejls i Illulisats isfjord (i Diskobugten 300 km nord for Polarcirklen) i primo marts opdagede jeg nogle store sten på et grundstødt isfjeld. En vandreblok til vands. Hvor stor kan stenblokken mon være?

Ud fra den relativt lille havdybde på 200 m ved fjordens udmunding i Diskobugten kan vi nok regne med, at stenen på isfjeldet er mindst

fire meter høj, når ni tiendedele af isfjeldet er under vand. Stenen er altså på størrelse med de største, der er fundet i Danmark efter istidens randmoræner.

Istidens landskaber ser vi allerede under indflyvningen til Kangerlussuaq (Sdr. Strømfjord) i nord omkring Polarcirklen eller Narsarsuaq i syd på højde med Oslo/Uppsala/Helsinki.

Rhombeporfyr fra Oslofeltet fundet på stenstranden ved Snekkersten.

Svært at forestille sig

I skolen kunne det være svært at forestille sig tunneldale, randmoræner og ekstramarginale smeltevandsfloder, men på flyveturen og efter landing ser man disse gamle geologiske istidsbegreber i nutid.

I Danmark var der tre hovedfremstød af is under sidste istid fra 35.000 til 15.000 år siden. Det ældste norske fremstød kom med sten fra Oslo- og Larvik-

Kangerlussuaq: Smeltevandsflod ved iskanten nær en tunnel. Foto Adam Lyberth fra 'Greenland today'.

Kangerlussuaq: Smeltevandsflod

Kangerlussuaq. Den gule smeltevandsflods udløb i Sdr. Strømfjord

Indlandsisens kant fra fly. Foto forf.

Narsarsuaq lufthavn (Blue West 1) og smeltevandsflod.

Snekkersten nord for Snekkersten havn ved indkørslen til Helsingør by er en vandreblok, der ligefrem har givet navn til fiskerlejet og stationsbyen. Foto forf.

Kildeskåret ved Tisvildelejes Helene Kilde mod syd. I strandkanten ses nedfaldne sten fra morænelaget med flere ledeblokke. Herover norske fremstød, i midten det midtsvenske fremstød og øverst lidt under græsset findes aflejringerne fra det sidste østesøfremstød.

omådet, det midterste svenske fra Mellemsverige og det yngste med sten og is fra Baltikum, Finland og Ålandsøerne.

Mærkeligt at tænke sig, at alle disse marksten, som møjsommeligt er samlet gennem generationer for at blive til gærder og diger omkring

marker og haver alle er kommet langvejs fra med hilsen fra Norge Sverige og Finland. Ja, de pæneste er blevet til runestene, gravsætninger og kæmpehøje fra stenalder og bronze-jern-alder og andre mindesmærker, som pryder landskabet.

Senere mellem 1100 og 1250 blev

Blistrup Kirke: Toppede marksten (pigsten) som belægning udenom kirken er almindeligt. Her ses rød østersøkvartsporfyr blandt andre.

Nødebo Kirke: Detalje fra våbenhus/indgang. Der ses flere ledeblokke, skånsk basalt, larvikit, brun østersøkvarts porfyr og kalmar sandsten.

de romanske landsbykirker bygget med disse marksten, som blev kløvet og tildannet af stenhuggere og stensemestere. Men flinten i kridtet var der rigeligt af i nabolaget til stenalderens redskaber.

Referencer: www.oftalmolog.com ■